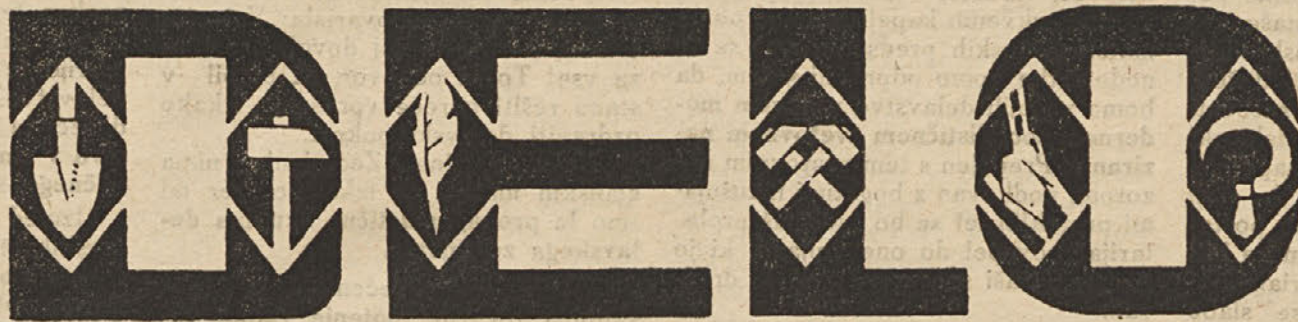

Naročnina:

mesečno	3 Din
četrtletno	9 »
polletno	15 »
letno	30 »

Proletarski tisk je eno izmed naših orožij. Kdor podpira naš tisk, prispeva k zmagi proletariata. Ne zedinjenje v besedah, nego zedinjenje v resnici privede proletariata do njegove politične veljave in moči.

Mir med nami proletarci! Voja kapitalizmu!

GLASILO DELAVCEV IN KMETOV.

Leto I.

Ljubljana, dne 1. septembra 1926.

Štev. 1.

Delavci in kmetje!

S to številko stopamo pred vso proletarsko javnost, da zakličemo v vaše vrste:

Mir med nami proletarci! Voja kapitalizmu!

Neodvisna delovsko-kmečka skupina Zedinjenja bo s pomočjo svoje glasila skušala premostiti vse prepece, ki ločijo proletariata v nešteto strank, zbližala bo sovražne si tabore, da se pogovore o potrebi

ene same, enotne delavsko-kmečke stranke

da združi razbite in razcepljene delavsko-kmečke bataljone v

eno samo mogočno razredno armado

ki se ne bo samo uprla reakciji, ampak jo bo zlomila in na mesto nasilja uvedla proletarsko demokracijo.

Mi smo slabi, smo brez odpore in bojne sile, ker smo razcepljeni. In po nas tepta združena jugoslovanska buržuazija, ker nas vidi

slabe in slepe.

Toda prišel je čas, ko so delavsko-kmečke množice spregledale, da je skrajni čas, da bije zadnja ura! Vsi mi, delavci in kmetje, smo enako iz-

koriščani, enako brezpravni in tone-mo v trpljenju z našimi ženami in otroci. Ali se bomo tu, pod jarmom kapitala uklenjeni in pod bičem njegovim ponizani — še nadalje topli in kregali med sabo za parole in resolucije? Ako smo vsi enako izkoriščani, spadamo v

armado izkoriščanih

Ako smo vsi brezpravni, spadamo v armado brezpravnih

zato, da se

osvobodimo izkoriščevalcev in si pridobimo pravice.

Toda le v slogi je naša moč. Ako bomo enotni, ako bomo vsi delavci in kmetje tvorili

eno samo razredno stranko, eno samo strokovno organizacijo, eno samo kulturno in gospodarsko silo

tedaj smo zmagali in postali smo svobodni.

Za to Vam kličemo še enkrat:

Mir med nami proletarci! Voja kapitalizmu!

Proletarci vseh dežel, združite se!

Vsemu delavstvu!

(Naša uvodna beseda.)

Moderno delavsko gibanje ima za seboj relativno kratko zgodovino; kajti kaj pomeni v svetovni človeški zgodovini nekaj desetletij! Vendar se je v tem času mednarodni proletariata dvignil do velike moči. Ruski delavec in kmet že gradita svojo državo, čeprav sta še obkoljena od kapitalističnega sveta. Pretiravali bi, če bi rekli, da ima delavstvo pričakovati le še zmage, končnega osvobodjenja. Najtežji boji ga še čakajo. Tudi začasni porazi nas še lahko doletijo. In če bomo še v bodočnosti doživljali poraze, bodo mnogo bolešnejši, kakor so bili v preteklosti. Toda razredna zavest in razredna organizacija je ono, česar ne more več zlomiti niti najhujši poraz. Moderno delavsko gibanje je postalo mejnik v človeškem gospodarskem in kulturnem razvoju.

Ne gre več za to, ali naj proletariata bojnje razredni boj, da se reši suženjstva. Vprašanje je le v tem, kako naj vodi ta boj, da pride čim prej do zmage. Evangelij modernega proletariata je »Komunistični manifest«, ki sta ga pred sedemdesetimi leti objavila Marx in Engels, ki sta pokazala delovnemu ljudstvu obljubljeno deželo socializma, kakor svoj čas Mojzes zatiranim Izraelcem obljubljeno deželo. Cilj nam je vsem znan in skupen. Najti moramo le najboljšo pot do tega cilja. V blazno hitrem razvoju kapitalistične družbe nas postavlja vsako leto pred nove naloge, pred nova taktična vprašanja. In vedno je bila in bo v delavskem gibanju ena struja, ki ima pred očmi le revolucionarni končni cilj, in druga, ki išče bolj praktična pota do tega cilja: to odgovarja značaju prirode in ljudi. Ker sta pa cilj in pot neločljiva, je treba vedno ubrati ono smer, ki bo pospeševala osvobodilno delavsko gibanje. To smer naj nam nikdar ne narekujejo čustva, fraze, demagoštvo, temveč edino odločilen naj bo razum, to je pravil-

na ocenitev naših in sovražnikovih sil. Stavimo si one naloge, ki jih bomo lahko s svojo močjo izvršili!

Pri nas v Jugoslaviji pa si žal delavsko gibanje ni vedno stavilo onih nalog, ki bi odgovarjale dejanski moči gibanja. Zato se je razbilo na polno strank: komuniste, socialiste, »Naprejeve« socialdemokrate itd. in vsaka od teh strank se je zopet razbila na polno skupin. Vse te skupine so vodile in še deloma vodijo med seboj najneusmiljenejši besedni boj — delavsko gibanje pa radi tega boja ne samo ne napreduje, temveč nazaduje: ni več velikih političnih akcij, stavke so postale redkost, v parlamentu sedi sama buržuazija, delavstvo je oropano političnih pravic v občini in državi. Zato se postavlja pred celokupno delavstvo vprašanje: kako storiti delavsko gibanje, ki naj povede proletariata — naprej.

Nekateri vodilni ljudje (tako med socialisti kot med komunisti) si domišljajo, da predstavlja delavsko gibanje edino njihova stranka, ki mora ostati vedno taka, kakor to hoče nekaj »voditeljev«. Seveda bi imeli radi, da bi bilo čim več delavcev članov pri njih. Toda po njihovem mišljenju naj ne imajo ti člani nobene besede in če pa le izrečejo svojo svobodno besedo, se jih izključi kot »izdajalce«. Ti ljudje gledajo torej na gibanje tako, kakor bi moralo biti v njihovem zakupu.

Drugi zopet pravijo: kaj masa, kaj članstvo, imeti moramo le pravilne resolucije in teze! Resolucij seveda ni težko izdelati. Če pa množica ne gre za temi resolucijami? Tedaj pravijo ti ljudje: Gorje množici in razmeram, toda pravilnost naših resolucij se bo pokazala v arhivu zgodovine. — Tudi ti ljudje so tako med socialisti kot med komunisti. Imenujmo jih resolucionarje!

Tretja skupina ljudi — in med to spada tudi naša delavsko-kmečka skupina »Zedinjenje« — pa pravi:

Politiko naj določajo resnične razmere, vsakdanje delavske potrebe in interesi, ne pa želje in sanje poedincev. Podlaga za pravilno razumevanje stvari je gotovo marksistično, socialistično svetovno naziranje. Toda socializem ni tako kot katoliška vera, da bi ga uresničili s tem, da bi se na pamet učili Marxa, kot se učijo katoličani katekizma. V praksi, v delu moramo dokazati svoj socializem in izhajajoč iz živih domačih razmer mora delavski pokret uresničiti socializem. Ves današnji časopisni boj raznih delavskih struj je večinoma profesorska debata, ki ne izhaja iz življenjske resničnosti, temveč debatira se o nečem, kar si je nekdo zamislil v svojih željah. Taka profesorska debata nas ne približuje socializmu, temveč nas le oddaljuje od njega. Zato je treba prenehati s politiko resolucij in začeti izvajati praktično politiko, ki odgovarja potrebam delavskega razreda Jugoslavije. Kakor hitro se vržemo na to polje, mora dosedanja neprimerna razcepljenost prenehati in proletariata se bo združil v eno organizacijo na političnem, strokovnem, gospodarskem in kulturnem polju. To spoznava vedno več ljudi tako med socialisti kot v skupini bivšega »DKL«, predvsem pa uvidevajo to potrebo vsi izkoriščani delavci, ki so zapustili vse razne politične struje, ker so spoznali vso njihovo brezplodnost in ker se zavedajo, da more delavstvo zmagovati le, če je združeno

v enotni organizaciji,

naj si bo strokovno, politično ali

kulturno. To razpoloženje delavstva je prišlo do prvega polnega izraza v manifestu Neodvisne Delavske Skupine »Zedinjenje« ob 30letnici ustanovitve jugoslovanske socialdemokratske delavske stranke.

Naš list »Delo« bo glasnik te želje in potrebe po

delavsko-kmečkem zedinjenju.

Zato je ta list odprt vsakemu, ki hoče pri njem sodelovati za čim prejšnje zedinjenje proletariata. — »Delo« naj duhovno pripravi zedinjenje, zato ni »Delo« noben strankarski list, ampak

resnično delavsko-kmečko glasilo, po delavcih urejevano, kontrolirano in plačano. Prav tako, kot bomo z veseljem priobčevali vse dopise v smeri zedinjenja, bomo dosledno odklanjali vsak članek, ki bi napadal razne struje in osebe v delavskem pokretu. Na napade bomo odgovarjali ne s protinapadi, temveč s stvarnimi odgovori, v katerih bomo pokazali resnično stanje stvari.

»Delo« se imenuje naš list, ker proti kapitalu

združuje delo delavce in kmete v tovarnah in na poljih in praktično delo za zboljšanje delavskega položaja naj združi tudi ves delovni razred v

enotno, mogočno delavsko razredno gibanje pod vodstvom enotne proletarske stranke.

Mir in slogu v delavskih hišah!

Živelo zedinjenje delavstva proti kapitalu!

Proletarci vseh krajev, združite se!

Političen vpliv delav. razreda v Jugoslaviji.

Vpliv delavskega razreda v posameznih državah je merodajen za presojo današnjega socialnega in gospodarskega življenja vsake države. Socialne politike si ne moremo zamisliti brez modernega proletarskega gibanja. Vsa socialna zakonodaja v kapitalistični družbi je posledica delavskega boja. Država je uvedla vedno le take zaščitne odredbe za delavstvo, kakršne si je delavstvo s svojo močjo priborilo, kajti usmiljenje ne igra pri kapitalizmu nobene vloge.

Še več. Po razredni moči in vplivu delavstva se razvija in izpreminja tudi vse kulturno življenje v današnji družbi. Delavski razred je danes edini revolucionarni element, ki žene naprej človeški razvoj. Vpliv delavskega razreda v raznih državah je različen, kakor je različna moč njegovih organizacij.

Kakšen je vpliv delavstva v Jugoslaviji? Vprašajmo se prej, ali sploh obstoji ta vpliv? Če govorimo o delavskem razredu, potem bi človek so-deč po državnih razmerah skoro zadvomil v njegov obstoj. Delavci živijo in garajo sicer po tovarnah, rudnikih, delavnicah in poljih, a politično kot razred so razpršeni. V vseh mogočih strankah ter društvih jih najdemo. Le en del pripada razrednim resničnim delavskim organizacijam, ki naj bi predstavljale naše politično gibanje.

Po vojni sicer sta zbrali komunistična in socialistična stranka naenkrat ogromno število glasov; pod vplivom tega hitro naraslega gibanja in splošnega revolucionarnega vala po svetu, smo dobili v Jugoslaviji precej moderno socialno zakonodajo, če pomislimo, da je kraljevina SHS agrarna država na Balkanu. Ali udarec Obznane je pokazal, da ta pokret ni bil organiziran, ni bil idejno zvarjen, temveč da so ga tvorile socialno pisa-

ne nezadovoljne množice, ki so od pokreta pričakovale revolucijo, pa so se razbežale na vse strani, ko bi se bilo treba žrtvovati v boju z balkansko reakcijo.

In do l. 1925. je šlo gibanje stalno navzdol. Kakor je nazadovalo delavsko gibanje, tako je napredovala draginja, korupcija in splošna kriza v državi. Razni socialni zakoni iz l. 1920 do 1921 so služili ministrom le za to, da so jih pri potovanjih na mednarodne konference v Ženevi vtaknili v žep in se bahali, da bo gospoda na Balkanu skoro prekosila angleške lorde v socialni politiki.

Z letom 1925. se začne šele jugoslovansko delavstvo ponovno zbirati v strokovnih zedinjenih organizacijah. To ponovno zbiranje delavstva pa more trajno napredovati le tedaj, ako se delavstvo duhovno, kulturno, politično koncentrira v enotnem vseobsegajočem političnem pokretu.

To gibanje mora izrasti iz dejanskih razmer v Jugoslaviji in dokler se še nahaja v otroških čevlčkih, mu ne smemo takoj postaviti onih nalog, kakor jih ima n. pr. kolosalno gibanje v Rusiji, Angliji, Avstriji. Če hočemo zgraditi resno gibanje, ne smemo iti danes med delavce rekoč: Delavci, pojdite v organizacije, da se tam borite proti trockizmu v Rusiji, brandlerizmu v Nemčiji, proti radekizmu in vsem raznim — izmom. Lopato je treba zasaditi v zemljo, kakršna je in jo gnojiti, kakor je treba.

Pri nas moramo delavce predvsem prebuditi do zavesti: da so delavci in da morajo kot delavci s skupnimi interesi držati skupaj proti kapitalu, ki ima popolnoma nasprotno interese. Med krivičnim gospodarjem in hlapcem ni sporazuma. Razložiti jim je treba, da se ne smejo vdinjati nobeni meščanski stranki in pričakovati, da

z njene mize pade kaka drobtina. Tega ne bo težko razložiti, ker naše meščanske stranke so se bolj diskreditirale kakor v katerikoli drugi deželi. Z ABC se začne človek izobraževati in z ABC mora začeti tudi delavski razred, ako hoče priti kam naprej.

Temelj mora biti dober, da stoji hiša. In dober temelj moramo postaviti našemu gibanju. Temelj mora biti napravljen iz dobrega materiala. In zato moramo odstraniti vse slabe zmesi, ki bi razdrle naš temelj. Naš

delavec, vzrastel v mali deželi kmetije in cerkvenih kapelic ima še polno malomeščanskih predsodkov. Vse te nedostatke bomo odpravili s tem, da bomo vzgajali delavstvo v novem modernem socialističnem svetovnem naziranju. Prepojen s tem svetovnim nazorom, podkovan z bogatimi izkušnjami preteklih let se bo tudi naš proletarijat povzpел do one veljave, ki jo že imajo naši sodruzi v mnogih državah.

Zedinjenje.

S tem se navadno misli na zedinjenje onih delavcev, ki so bili doslej pod vplivom socialističnih ali komunističnih organizacij. Vsakdo pa ve, da je silno malo delavcev pod strankarskim vplivom teh organizacij. Vprašanje zedinjenja torej ni omejeno samo na ti dve skupini, temveč se razširja na vse delavstvo, ki po svojem socialnem položaju spada v moderno razredno proletarsko gibanje. Ako bi bilo zedinjenje omejeno le na zgoraj omenjeni skupini, bi bila stvar zelo enostavna: oboji bi se še naprej prepirali, kdo ima bolj prav in kdor je oblastvu bolj koristen.

Delavec čuti pri besedi zedinjenje nekaj več. On misli s tem na vse napake, ki so danes skupne vsem organizacijam, pa naj se formalno izjavljajo za to ali ono smer in internacionalo. Čuti, da rešitev ni v tem, da razpravljamo o internacionalah. Delavstvo si pod zjedinenjem predstavlja združitev vsega delavstva na popolnoma novi podlagi, ki naj odgovarja našim dejanskim razmeram. Zedinjenje pomeni torej zgradbo močnega delavskega gibanja, ki naj bo marksistično ne le po besedah in resolucijah, temveč po svoji resnični vsebini, po svojem delu.

V prvih početkih nastanka delavskega gibanja je bilo v vsaki deželi polno grupic in frakcij: v Rusiji je predstavljal po porazu leta 1905 skoro vsak poedinec svojo frakcijo, v Avstriji so bili »anarhisti«, Lassaleanci, radikalisti, »zupensocialisti« itd. v Franciji je bilo kar šest »edino pravih« strank. Toda na gotovi stopnji je delavstvo odločno pregazilo vse te diskusijske klube in si je stvarilo velik pokret.

Mi danes preživljamo to dobo. Delavstvo je sito preprirov o pikah, vejicah in klicajih. Delavstvo hoče močan pokret, ki mu bo najvišje narčelo:

enotnost in solidarnost delavskega razreda kot celote.

Beseda »Zedinjenje« mora postati meso za ves proletarijat. Mora biti ena enotna armada proti enotni kapitalistični.

Proletariat to zna in zato se združuje. Delavstvo je vzelo v roke svoje gibanje in ustvarja združeno moč proti združenim moči kapitalizma, ki ga je dosedaj bičal.

Trdo je to delo in trudapolno. Ali odločnost zmaguje.

Delavci! Naj živi zedinjenje proletariata. Mir v proletarske hiše! Boj izkoriščevalcem!

Pred socialistično konferenco v Celju.

19. septembra se vrši v Celju pokrajinska konferenca Socialistične Stranke Jugoslavije. Konferenca se sklicuje v času, ko je zedinjenje delavskega pokreta na političnem polju postalo nujna potreba, preko katere SPJ ne bo mogla in smela preiti na dnevni red, vsled tega se čutimo dolžne, da spregovorimo nekoliko odkritih besed.

Pasivnost delavskega razreda v političnih vprašanjih je potovo splošen znak njegove razcepljenosti na stranke in struje, ki imajo največ posla s tem, da ohranijo svoje članstvo in paralizirajo konkurenco nasprotnika. V to svrhu se troši velik del energije, obenem pa pada zanimanje za politične dogodke, na katere bi morala vsaka delavska stranka reagirati tako, da bi članstvo sproti bilo obveščeno in pripriljeno na borbo za svoje politične interese. Veliko političnih momentov je šlo tu mi mimo SPJ v Sloveniji (posebno pa v Ljubljani), napram katerim se je vodstvo SPJ držalo pasivno ali celo omalovažujoče. Na proglas naše grupe SPJ ni reagirala in ravno tako absolutno ignorira akcijo vseh političnih delavskih struj za samoupravo ljubljanske občine. Med tem ko se bližamo prvi struji reaktivacije političnega življenja med delavstvom in resnim poizkusom k zblizanju sovražnih taborov, se SPJ abstinira in

namenoma zamolči vse tozadevne dogodke. S tem se bo morala konferenca najbrže baviti in zavzeti svoje stališče. Tega sicer ne opažamo v »Del. Politiki«, ki priobčuje razne članke o nalogah konference in zaman pričakujemo članek, ki bi z vso brezobzirno iskrenostjo povedal, kaj je treba socialistični stranki v današnjih razmerah. Ne omenja se tudi razmerje soc. stranke do celotnega delavskega gibanja. Naše mnenje je, da je nemogoče iti molče preko vseh teh vprašanj in ako bi to bila taktika — je napačna. Ako hočemo reaktivirati mase in jih povesti smoteno v borbo in v boljše čase, mora opredeliti jasno in iskreno svoje stališče napram vsemu pestremu vrvenju v današnjem našem delavskem gibanju. Kajti diskusija, ki gre med delavci od ust do ust o političnem zedinjenju, izraža globoko hotenje delavstva, da gre preko razcepljenosti, ki ga slabi in se strne v enotni res razredni delavski stranki. In kdor ne odgovori delavstvu jasno na ta vprašanja, ne hodi z njim, ampak stoji ob strani kot resigniran opazovalec — ta ga tudi ne vodi.

S tem člankom hočemo opozoriti člane SPJ le na eno najvažnejših vprašanj, ki ga pokr. tajništvo SSJ ni stavilo na dnevni red konference in to je:

Politično zedinjenje delavstva.

Socializem v Sloveniji.

(Ob 30letnici jugoslovanske socialdemokratske delavske stranke.)

15. avgusta 1896 — 1926.

Socialistično gibanje v Sloveniji sega nazaj v osemdeseto leto prejšnjega stoletja. Pojavilo se je v času ostre gospodarske krize, o kateri je pisal »Slovenec« v letu 1880: »Cela Avstrija je v žalostnem bednem stanju, revščina povsod na vrata trka, vse ihti in stika pod pritiskom slabih časov... Prejšnje vlade so se preveč pečale s politiko, pa premalo z materialnim blagostanjem države.« Prodirajoča industrializacija je pretrgala dotedanje mirno življenje slovenskega kmeta. Prihod nove dobe je dobro očrtal dr. Slanc:

»To enostavno življenje je raztrgala nova doba z železnikami, tovarnami, tiskom, brzojavom. Naenkrat so imeli sin, hči, so-proga sto potreb. Dosti je krajev, zlasti po slovenskem Stajerju, kjer so v teku zadnjih 20 do 30 let stare rodbe prišle celo

ob premoženje. Amerika dela z žitom silno konkurenco našemu kmetu. Kmet slabše prodaja in več rabi. Zato hodi v trg in mesto po posojila in tam pada ne samo v odušne, ampak tudi tuje roke.« In »Slov. Narod« je obupno vzkliknil:

»Ni zemlje v Evropi, kjer bi odušstvu toliko prostora bilo, nego pri nas na Slovenskem... Ali slišite boben dražbe po slovenskem Koroškem in tudi po Kranjskem?«

Kmetom se je hotelo odpomoči z združništvom in Vošnjak je začel ustanavljati kmečke hranilnice in posojilnice. V mestih je začel nastajati takozvani srednji stan: rokodelci, uradniki, pomočniki. Toda meščanska jara gospoda se je začela oduševati rokodelcu, delavcu in nižjemu uradniku. »V društvu se gleda na stan, na premoženje, na obleko, in bolj reven človek tam v kotu sedi kakor na šivankah.«

Delavstvo, čeprav še maloštevilno, in manjši obrtniki so začutili potrebo, da se organizirajo v samostojno društvo. Dne

Večina vodilnih članov SSJ nam je doslej na to odgovarjala: Vstopite v SSJ, ker je v njej dovolj prostora za vse! To ni odgovor, ki bi bil v stanu rešiti pereče vprašanje, kako ozdraviti delavski pokret.

Naša skupina Zedinjenja nima članskih markic in izkaznic, ker mi smo le propagandistična skupina delavskega zedinjenja.

Vendar lahko rečemo, da naša skupina združuje hotenje velike večine delavstva, ki je spoznal, da je brezplodno delovanje v razcepljenih političnih grupah ter je demonstrirala svoj protest proti razcepljenosti s tem, da je prepustila strankarsko dogmatiko onim, ki smatrajo razcepljenost za razčiščevanje potrebno ter pozvala delavstvo, naj napravi red v svojih vrstah s tem, da izloči bolnike in se zedini v enotni razredni delavski stranki. Obstoječe delavske skupine se bodo zedinile v oni stranki, ki bo imela resničen marksističen program in ga bo tudi v praksi izvajala.

Da olajšamo ta proces, bomo mi tudi skušali predložiti predlog programa, na katerem naj bi se zedinile vse naše delavske skupine.

Program ima seveda samo tedaj svoj smisel, ako se po njem ravna v

praksi. Na prepadu med teorijo in prakso se je razbila prej enotna delavska internacionala. Soglasje med teorijo in prakso bo zopet združilo delavstvo. To soglasje pa moremo doseči le tedaj, ako vzgajimo delavstvo v smislu našega novega marksističnega svetovnega naziranja.

Izmed evropskih in ameriških delavskih strank je danes (izvzemši rusko) politično, organizacijsko idejno najmočnejša avstrijska socialna demokracija, ki ji nihče ne more očitati socialpatriotizma, temveč ji mora priznati, da vodi res razredno delavsko politiko in dosega sijajne uspehe za avstrijsko delavstvo.

Ta stranka je objavila nedavno svoj novo zasnovani program. Teoretična in končna podlaga tega programa bi bila lahko tudi temelj programa delavske stranke v Jugoslaviji. Minimalni program, t. j. program za bližnje naloge našega delavstva si pa moramo izdelati na podlagi živih razmer v Jugoslaviji. Tudi tozadeven program bo predložila naša skupina.

Danes začnemo objavljati v našem listu naš predlog, predelan po programu avstrijske socialne demokracije kot osnova, ki naj posluži našemu delavstvu za zedinjenje v eni stranki na enotnem programatičnem stališču.

Delavec brez „Dela“ je človek brez kruha!

Program

Združene delavske stranke Jugoslavije.

(Predlog po osnutku programa avstrijske socialne demokracije.)

Socialdemokratska delavska stranka, sloneč na naukih znanstvenega socializma in izkušnjah desetletnih zmagovitih bojev, tesno zvezana z delavskimi strankami vseh narodov, vodi osvobodilni boj delovnih ljudskih razredov in mu stavi za cilj premaganje kapitalističnega, zgraditev socialističnega družabnega reda.

Spoznajanja, ki vodijo njeno ravnanje in naloge, ki si jih stavi, združuje socialdemokratska stranka v sledečem programu:

I. Kapitalizem.

1. Z razvojem kapitalizma se koncentrirajo vedno večji deli obrtne produkcije, trgovine in prometa v velikih obratih. Konkurenca kapitalističnega veleobrata uničuje mnogo panog starega rokodelstva popolnoma, mnoge pa omejuje na popravo in razpečevanje proizvodov veleobrata. Druge panoge rokodelstva pa prihajajo v popolno odvisnost od kapitalističnih trgovskih podjetij. En hitro naraščajući del vsega ljudstva izoreminja kapitalistični veleobrat v svoje mezdne delavce in nameščence.

2. Z razvojem kapitalističnega veleobrata narašča izdatnost človeškega dela. Toda v isti meri se ne zboljšuje gmotno stanje delavcev in nameščencev. Kapitalistični način proizvodnje brez gotovega načrta povzroča enkrat periode druginje in prezaoposelnosti, drugič periode gospodarske krize in brezposelnosti; ako se delavcem in nameščencem začasno posreči, da si izvojujejo ugodnejše delovne pogoje, se zopet vzgubi del pridobitev, bodisi radi dragi-

nje, bodisi radi brezposelnosti. Tako prihaja gmotno stanje delavcev in nameščencev v vedno ostrejšo nasprotstvo z izdatnostjo dela, z naraščanjem po njem ustvarjenega bogastva.

Stalna bojazen pred brezposelnostjo spravlja delavce in nameščence v težko odvisnost od posestnikov delovnih sredstev. Pritisk dela v tuji službi skozi vse življenje, uvrstitev delavcev v mehanizem, čigar delovnega načrta ne morejo soodločevati, nemožnost, da bi uživali plodove svojih naporov in da bi s svojim delom zboljšali položaj svojih potomcev, jemlje življenskemu delu delavcev cilj in smisel.

3. Strah pred usodo delavčevega življenja žene široke množice v to, da iščejo pribežališča v mali trgovini in v še živečih panogah rokodelstva. Nakopičenje prevelikih množin v teh pridobitnih panogah obremenjuje blago z visokimi stroški, postruje konkurenco in slabša življenje malih trgovcev in rokodelcev.

Strah pred usodo delavca brez premoženja žene sinove malih kmetov in delavcev v to, da si skušajo pridobiti kos zemlje za vsako ceno. To povzroča prevrednotenje in preza-dolženost zemlje. Hipotekarni kapital si prilašča dobiček, obresti in rento male kmetije in prepušča malemu kmetu, da si svojo delovno plačo pripisogospodari iz zemlje.

Tako se posredno razširja kritisk kapitala na delavce in nameščence tudi na rokodelce, male trgovce in kmete.

4. Kapitalistični veleobrati se združujejo v vedno večje konkerne, se organizirajo v karteje in truste in prihajajo vedno bolj pod gospodarstvo finančnega kapitala.

Mogočni karteli diktirajo blagovne cene vsemu ljudstvu. Veliki

„Delo“ združuje delovno ljudstvo proti kapitalu!

28. nov. 1880 so sklicali Potočnik, Regali, Železnikar i. dr. prvi javni shod delavcev in obrtnikov v Ljubljani. Vsi govorili so dokazovali početni značaj delavskega gibanja, ki je bilo še pod vplivom meščanskega liberalizma. Edino resno je spregovoril Kahler, socialdemokratski agitator iz Gradca. »Slovenec« in »Slov. Narod« sta takoj ostro nastopila proti socialdemokratski agitaciji. Po obrtnem shodu 1. 1881 na Dunaju so tudi ljubljanski obrtniki ustanovili obrtno zvezo, ki so jo po kmalu prevzeli narodnjaki. Socialdemokratski obrtniki so si potem osnovali svoje napol tajno društvo, v katerem je tiho tiel slovenski socializem. Toda policija je zvesto vohala za delovanjem prvih slovenskih socialistov in dne 22. aprila 1884 je zaprla Železnikarja, Tumo, 8. julija pa Šturma, Dekvala, Hönlmana, Bresvarja in Kriglja. Ta preganjanja so bila v zvezi s preganjanjem socialistov v celi Avstriji. Dne 5. dec. se je začela sodna obravnava v Celovcu proti tem prvim žrtvam delavskega boja pri nas. Okrožnica

je dolžila Železnikarja, Tumo in Šturma, da so v izobraževalnem društvu govorili, da se zakonitim potom ne da ničesar doseči za delavstvo, da je treba razrušiti sedanji družabni red in da se mora delavstvo v ta namen okleniti »anarhistične« stranke. Železnikar je pred sodiščem najrevolucionarnejše govoril, krojač Kunc pa je neugodno govoril za obtožence. Vendar so bili vsi oproščeni, razen Železnikarja, ki je bil obsojen na 8 let težke ječe, kar mu je višje sodišče zvišalo na 10 let. Prvi socialisti so bili torej izpostavljeni najhujšim preganjanjem. V jan. 1885 je bil sprejet v dunajskem parlamentu protisocialistični zakon, ki ga lahko primerjamo »zakonu o začeti države« v »svobodni« Jugoslaviji.

Za mlado gibanje na Slovenskem so bila ta preganjanja prehuda, da ne bi škodovala. Šele po petih letih se je začelo gibanje znova prebujati in delavski praznik 1. maj se je prvič proslavil v Ljubljani 1. 1890 pod vodstvom Kordeliča.

(Dalje prihodnjič.)

industrijski koncerni, ki lahko ustavijo cele produkcijske panoge, vsiljujejo svojo voljo vladam in parlamentom. Velebanke obvladajo produkcijo in vplivajo na družbo in državo.

Vse delovno ljudstvo prihaja tako pod težo gospodarstva peščice kapitalistov — magnatov.

5. Z razvojem kapitalizma se zbirajo gospodarska in politična svetovna oblast v rokah finančnega kapitala velekapitalističnih držav. Male in gospodarsko slabe dežele postajajo odvisne od kapitalističnih velesil. Domač kapitalistični razred služi internacionalni visoki financii, nacionalno državno življenje prihaja pod pritisk kapitalističnih velesil.

6. Kapitalistični razredi velekapitalističnih držav skušajo osvojiti gospodarsko zaostala ozemlja izven Evrope za svoje prodajne trge, vire surovin in nalaganje kapitala. Tekmovanje za kolonialna ozemlja ustvarja vedna nova nasprotja med kapitalističnimi velesilami. Prodiranje kapitalizma v izvenevropska kulturna okrožja preobrača njihove tradicionalne družabne rede in povzroča obrambne boje proti tujemu kapitalističnemu gospodarstvu. Posledica teh preobratov je stalna vojna nevarnost. Hkrati, z razvojem tehnike kapitalističnega veleobraba se stalno preobrača tudi vojna tehnika. Razvoj kapitalizma grozi, da z vedno strašnejšimi vojnami uniči to civilizacijo.

II. Razredni boj.

1. Kapitalizem je zbral delavce v svojih obratih, v svojih velemedstih in industrijskih revirjih ter jih prisilil, da se strnejo v boj proti pritisku kapitala. V industriji in obrti, v trgovini in prometu zaposleno delavstvo se mora združiti v socialistični delavski stranki, ki vodi boj za politično oblast delavskega razreda; v strokovnih organizacijah, ki izvajajo delavstvu ugodnejše delovne pogoje in ga varujejo pred neomejenim kapitalističnim izkoriščanjem; v konsumnih zadrugah, ki skušajo priboriti delavstvu vpliv na blagovni trg.

2. Ves delavski razred — delavce v obrti in industriji, trgovini in prometu, poljedelstvu in gozdarstvu, nameščence in uradnike — združiti in organizirati, napraviti jih fizično in duševno bojovno sposobne, jih vzgojiti, da bojujejo svoje boje v medsebojni slogi in da podredijo vse posebne interese posrednih strok in obratov celokupnemu interesu vsega delavskega razreda, na ta način bojovno sposobnost delavskega razreda dvigniti na najvišjo stopnjo, navdajati jih s spoznanjem, da so njihovi življenjski in razvojni interesi nezdružljivi s kapitalističnim družabnim redom, to je naloga socialistične delavske stranke.

3. Čim bolj se združuje ves delavski razred za boj proti kapitalizmu, tem tesneje se združujejo proti delavstvu vsi razredi, ki pridobivajo dobiček iz izkoriščanja tuje delovne sile. Zgodovinska nasprotstva med meščanstvom in fevdalnim plemstvom, med velekapitalom in meščanskim srednjim stanom stopajo v ozadje za skupnim nasprotjem vseh podjetnikov proti delavskemu razredu.

Med buržuazijo na eni in delavskim razredom na drugi strani stojé malomeščani, kmetje in svobodni poklici. Ti imajo izbirati med tem, ali naj bodo rezerva buržuaziji ali zavestniki delavskega razreda. Naloga delavske stranke je, da pod vodstvom delavskega razreda združi polagoma vedno širše plasti kmetov in vsega delovnega ljudstva za boj proti kapitalizmu.

4. Ta razredni boj ni le boj med nasprotujočimi si razrednimi interesi, temveč hkrati boj med nasprotujočimi si razrednimi ideali. Boj med kapitalom in delom, to je boj med nazadnjastvom in stremljenjem ljudskih množic po preobratu družabnega, kulturnega in državnega življenja; to je boj med gospodstvom avtoritete in stremljenjem ljudskih množic po svobodi in samoodločbi; to je boj med razredom, ki vlada na podlagi zatiranja in izkoriščanja ljudskih

množic in razredom, ki se bori proti izkoriščanju in zatiranju samega sebe in kateregakoli drugega razreda ali spola, naroda ali rase; to je boj med družabnim redom, ki žrtvuje ljudsko zdravje in človeško srečo profitarski pohlepnosti, in družabnim redom, ki izpreminja narodno gospodarstvo v sredstvo za ljudsko zdravje in človeško srečo; to je boj med družabnim redom, ki naslanja kulturo peščice na nekulturnost izkoriščanih množic in družabnim redom, ki podaja kulturno dedščino vsemu ljudstvu in združuje vse ljudstvo v eno kulturno skupnost; to je boj med redom, ki zaslužuje duševno in ročno delo kapitalu, in družabnim redom, ki stavi ročno kot duhovno delo v službo splošne ljudske blaginje. (Dalje prihodnjič.)

Sodrugom! Sodružicam!

Sodrug, na delo,
da strnemo vrste,
razcepljene, strte.
Enotni bodimo,
zavejmo se vsi,
da delavec delavca
k tlom ne tišči.

Organizira naj se vsak,
naj bo kmet ali težak
in naroči časopis,
v katerem nauke vse dobiš.

Ako se tega ne zavedaš,
delal bodeš deset ur;
plača se bo zmanjševala,
brezposelnost nadaljevala
in na starost kot berač
živel — hiral boš, umiral,
dokler se ne zgrudiš v kup,
kjer ni več pozemeljskih muk.

Leskovec.

Politični pregled.

Naša skupina na delu za enotnost delavskega pokreta.

Naša skupina si je nadela važno in zelo težko nalogo, da odstrani vse ovire na poti k zedinjenju našega političnega pokreta. Mi se dobro zavedamo velikih težkoč, ki nas čakajo pri tem delu in računamo z vsemi možnostmi. Razkol med posameznimi vodstvi, ki je deloma utemeljen vsled razvoja političnih dogodkov v naši državi, je poglobljen s pomočjo osebnih nasprotstev, vendar trdimo, da so vsi predpogoji za premostitev teh prepadov ravno v naši politični situaciji podani in treba je le razumevanja organiziranih mas, da po tej poti ne more in ne sme iti naprej, ako hočemo ustaviti ofenzivno reakcijo.

Da pridemo od besed do dejanj, smo povabili predstavnike Soc. stranke Jugoslavije na skupen sestanek z našim odborom z namenom, da v prvi vrsti načelno spregovorimo o možnosti skupnega nastopa za zedinjenje političnega pokreta. SSJ se je povabilu odzvala in poslala svoje predstavnike. Pri tej priliki naglašamo, da je že to dejstvo, da se je oficijelna socialistična stranka odzvala našemu povabilu, velik uspeh. V principu so predstavniki pokrajinskega načelstva in krajevne organizacije SSJ pozdravili idejo zedinjenja delavskega pokreta v eno močno politično stranko in se soglasili z mnenjem našega predstavnika, da je v prvi vrsti potrebno zblizanje naših kadrov **potom enotnih, skupnih akcij.** Dosedaj smo vodili vse svoje politične akcije ločeno, vsled česar je bil uspeh minimalen ali ga sploh ni bilo. Dolga leta smo si stali nasproti kot sovražniki in nemogoče je v enem dnevu ali z eno konferenco odpraviti vsa nastala nasprotstva. Le v skupnih akcijah bomo uvideli veliko potrebo enotnosti delavskega pokreta, le takrat kadar bo naš skupen nastop doprinesel prvi uspeh, bomo pritegnili vse one neorganizirane mase k skupni borbi za naše proletarske interese.

Predstavniki SSJ so obljubili, da bodo med svojimi organiziranimi pristasi otvorili debato o tem vprašanju in s tem bomo prišli gotovo do jasnejših oblik in predlogov za zedinjenje. Diskusija ki bo otvorena, pa mora biti temeljito pripravljena, da ne zaide na osebnosti ali druga stranska pota. Žalibog pa moramo konstatirati, da časopisje SSJ še vedno molči in ne

posveča nobene pažnje temu novemu pojavu. Upamo, da temu molku niso vzrok osebna nerazpoloženja in da bomo v kratkem lahko pričeli z javno in stvarno diskusijo o problemih zedinjenja delavskega pokreta.

Prepričani smo tudi o tem, da bo ta prvi naš korak k medsebojnemu zblizanju doprinesel sigurne uspehe.

V najkrajšem času bomo pozvali tudi ostale grupacije del. pokreta na posvetovanja.

Vse ostalo delavstvo Slovenije pa pozivljamo, da prične z medsebojno diskusijo v smislu našega manifesta, da gredo na delo za uresničenje našega česla:

Mir med nami proletarci! Vojna kapitalizmu!

Občinske volitve v Beogradu.

Rezultat občinskih volitev v Beogradu z dne 15. avg. bi moral biti resen nauk vsem delavskim političnim grupacijam v Sloveniji. Kajti te volitve so pokazale tako pri meščanskih kot pri delavskih strankah, da je v slogi zmagala, v razbitosti pa poraz. Demokrati Davidovičeve struje so dobili v roke Beograd, nad katerim so doslej vladali radikali. Zakaj so radikali izgubili Beograd? Zato, ker so imeli dve razcepljeni listi. Kajti, če seštejemo glasove obeh radikalnih struj skupaj, vidimo, da imajo lepo večino proti Davidovičevcem.

Kaj pa delavci? Naša skupina »Zedinjenje« v Beogradu je pozvala socialistično stranko in skrajno levico, naj se vloži enotna delavska lista. Socialisti in skrajni levičarji so odklonili skupen nastop in sestavili dve listi. Naša skupina seveda ni hotela sestaviti tretje razbijaške liste, temveč je pozvala delavstvo, naj se vzdrži volitev. Lista skrajne levice v Beogradu je dobila 700 in socialisti 300, skupaj 1000 glasov in 1 zastopnika. Kak po raz je to za delavce, se vidi iz tega, če primerjamo, da je bilo l. 1920. v Beogradu 5000 delavskih glasov (komunisti) in 7000 meščanskih, letos pa 1000 razcepljenih delavskih in 16.000 meščanskih glasov! Razcepljenost delavstva škoduje torej delavstvu in vsem njegovim grupacijam ter koristi samo buržuaziji. Tisti, ki ne marajo politične enotnosti, so za beograjski rezultat. Mi pa pravimo: **združimo se vsaj v Sloveniji in naš vzgled bo spametoval tudi sodruge na jugu, da se zedinijo.**

Kajti, jasno je sledeče: Ali se združimo vsi in vsaka skupina podredi svoje interese splošnosti, da celota zmagaja; če pa ostanemo še nadalje razcepljeni, bodo propadli poedini deli in celota.

Čas zahteva od nas, da razumemo samo sledeče:

V slogi je moč!

Za samoupravo ljubljanske občine.

V Ljubljani se je ponovno začela oživljena akcija za razpis svobodnih občinskih volitev na podlagi čistega proporcionalnega sistema. Inicijativa za to je izšla iz delavskih vrst, ker delavci v prvi vrsti občutijo posledice komisarjenja demokratske stranke na magistratu.

Od junijskih dogodkov v Trbovljah l. 1924. vlada v ljubljanski občini izjemno stanje. Zloglasni PP režim je razpustil občinski svet in postavil gerente, ki brez vsake ljudske kontrole gospodarijo v mestni občini. Tako stanje pa ne vlada samo v Ljubljani, ampak v vseh krajih, kjer niso volitve izpadle tako, kot si žele beograjski mogotci. Trbovlje imajo svoj delavski občinski svet, svojega delavskega župana — vendar se je posrečilo demokratskim in klerikalnim intrigantom, da so do danes preprečili zakonito potrditev, od ljudstva izvoljenega občinskega sveta. To je značilni pojav reakcije, ki vlada v celi državi, ki tepa vse od ustave zajamčene svoboščine delovnega ljudstva na političnem in socialnem polju.

Glavni vzrok, da je reakcija tako silna, leži v razcepljenosti delavskega razreda. Delavski razred je v tej svoji nemoči postal do skrajne mere pasiven napram vsem takim pojavom. Naša skupina je v svojem manifestu jasno in nedvoumno ugotovila vse vzro-

ke nemoči delavskega razreda in pozvala celokupni proletarijat Jugoslavije k enotnosti. Le enoten delavski pokret bo v stanu voditi uspešno borbo proti reakciji. — Takrat, kadar bo večina proletarijata združena v eni močni politični in strokovni organizaciji, bo lahko ustavila ofenzivno kapitala in prešla v protinapad.

Isto velja tudi za ljubljansko občino. Akcija za samoupravo občine, za odpravo gerentstva je nujno potrebna. Toda to akcijo vodijo uspešno lahko samo proletarske organizacije in le tedaj, ako so združene v enotni fronti proti vsem meščanskim strankam.

Jugosl. social-demokratska stranka je sklicala 4. t. m. sestanek vseh političnih in strokovnih organizacij; ki so pripravljene vstopiti v skupno akcijo za samoupravo ljubljanske občine. Na ta sestanek so prišli zastopniki naše skupine, Strokovne komisije, Social. stranke Jugoslavije, Narodni socialisti in predstavniki SLS. Sestanek ni bil dobro pripravljen, vsled česar je bilo veliko govorenja in razpravljanja o stvareh, ki niso bile na mestu. Ne glede na slabo pripravo sestanka s strani sklicateljev, ki so se na zborovanju pričali med seboj, je bil tak sestanek potreben, da se razjasni stališča glede skupne akcije. Govorili so predstavniki JSDS, (Bernot-Klemenčič) SLS (dr. Stanovnik, bivši podžupan), NSS (Juvan), DKL (Gustinčič-J. Žorga) ter naglašali potrebo akcije za odpravo gerentstva. Živahna je bila tudi debata o predlogu Bernota, naj se izvedejo poizkusne volitve.

Predstavniki naše skupine je podal po nalogu odbora načelno izjavo, da je naša skupina pripravljena sodelovati pri vsaki skupni akciji, toda le v enotni fronti z delavskimi organizacijami, ki stoje na stališču razrednega boja. Odklanja pa vsako sodelovanje s katerokoli meščansko stranko, ker so nas vsi taki kompromisi na političnem polju vedno bridko varali. Ozrl se je tudi na bivšo »Zvezo Delovnega Ljudstva«, ki je pripomogla klerikalcem, do absolutnega uspeha v Ljubljani. Naglašal je potrebo, da se v prvi vrsti najdemo vse delavske stranke in skupine na eni zdravi podlagi in tako ustvarimo predpogoje za zblizanje naših razcepljenih sil. Na to je sodrug Habe prečital izjavo naše skupine in stvil predlog, da se izvoli enoten odbor vseh razrednih organizacij v srho skupne akcije za razpis proporcionalnih volitev v ljubljansko občino. Toda na žalost se ta predlog ni upošteval, ker je predstavnik skupine okoli bivšega DKL Gustinčič zagovarjal skupno akcijo s klerikalci in izjavil pripravljenost sodelovati z SLS! Proti tej novi in čudni zmoti Gustinčiča je odločno nastopil s. Sedej in povdaril, da bi taka koalicija le škodovala vsemu delavskemu pokretu.

Sestanek se je končal brez pravega rezultata, vsled česar se je preložil na ponedeljek 9. t. m.

Sestanka 9. t. m. se ni več udeležila SLS, SSJ in Strokovna komisija, poslednja radi tega ne, ker so občinske volitve eminentno politična akcija, katero morajo voditi politične organizacije. Tudi ta sestanek bi bil popolnoma brezploden, ako ne bi s. Habe stvil konkretnega predloga, naj se osnuje skupen odbor vseh delavskih političnih skupin, ki naj vodi celotno akcijo in določi njeno nadaljno taktiko. Ta predlog je sprejel tudi Juvan v imenu nar.-socialistične stranke.

Nadaljni sestanki tudi niso prinesli pozitivnega rezultata, ker še do danes ni razčiščeno vprašanje glede sodelovanja z SLS v akciji za samoupravo. Na predlog s. Sedeja je bil izvoljen odbor, ki naj tehnično pripravi vse, da se realizira akcijski program, ki ga je pripravil začasni redakcijski odbor. V četrtek se vrši seja odbora, nakar bo v ponedeljek zopet sestanek, ki bo pa odločilen za nadaljni razvoj skupne akcije, ker se bo na zahtevo naše skupine na njem razpravljalo načelno vprašanje o sodelovanju s SLS.

Podrobno o tem sestanku prinesemo prihodnjič s kratkim pregledom o nastanku in delovanju samoupravnega akcijskega odbora.

Ali že imaš „Delo“?

Vsak delavec naj si preskrbi „Delo“. Treba je samo pisati upravništvu.

Neresno postopanje.

Ob priliki, ko je naša skupina izdala svoj manifest, je »Naprej«, glasilo Jugoslov. socialdemokratske stranke, zašel v svoji kritiki na čisto napačno pota.

Ako izvajamo vse ono, kar je stvarnega in mestoma tudi osebnega, moramo v prvi vrsti odgovoriti na trditev, da je naša skupina nekaka nova stranka, ki hoče konkurirati z ostalimi obstoječimi proletarskimi strankami. Mi smo že v svojem manifestu odločno povdarili, da smo le propagandistična skupina za enotnost delavskega pokreta in da gre naše delovanje v to, da bomo imeli samo eno strokovno organizacijo in eno politično stranko. Ako mi trdimo, da je skrajni čas, da se ujedini v eno politično stranko, nismo nikakor trdili, da hoče ta nova stranka biti naša skupina. Vse obstoječe politične grupacije delavstva v Jugoslaviji morajo postati eno! — Kadar bomo dosegli to — se gotovo ne bomo prepirali za firmo, ker bodo uspehi združenega pokreta dokazali, da je to bila edina rešitev iz težkega položaja! Neuspehi zadnjih let so le plod naše politične razcepljenosti. To je fakt, preko katerega ne more nihče. Tudi ni čas za to, da razglabljamo o tem, kdo je zakrivil ta razkol v naših vrstah, ker bi s tako diskusijo gotovo ne prišli do pozitivnih rezultatov. Ako smo si v enem edini in sicer v tem, da je rešitev globoke krize v delavskem pokretu le v njegovi kulturni, strokovni in politični enotnosti, potem je potrebno napraviti le korak naprej in to enotnost uresničiti! Prilike za to imamo dovolj, saj nam jo reakcija nudi vsak dan — vsako uro! Redukcije plač in delovnih sil, osemurni delovnik, stanovanjsko vprašanje, delavske zbornice, občinska samouprava itd., to so vprašanja, na katera odgovori primeramo in uspešno lahko le združeno delavsko in kmetijsko ljudstvo.

Mednarodni pregled

Revolucija v Grčiji vrgla diktaturo.

Dne 22. avgusta je revolucija v Grčiji vrgla diktaturo generala Pangalosa. Pangalos in vsi njegovi ministri so na varnem — v ječah. Ta vest je gotovo vznemirila Mussolinija. Primo de Rivero, Horthyja, Cankova, Avarca — vse reakcionarje na Balkanu in Evropi. Ne vemo še sicer, ali bo nov režim dal grškemu ljudstvu vso potrebno svobodo, ker revolucije ni izvršilo ljudstvo, temveč armada. Ali eno dokazuje ta revolucija jasno in sicer to, da je vsem režimom, ki slone na diktaturi bajonetov, zapisano: Mene tekel fares.

18 tednov angleške rudarske stavke.

Že 18 tednov stavka poldrug milijon angleških rudarjev. Buržuazija torej krčevito brani svoje profite. Rudarji so poskusili pogajanja s podjetniki. Toda podjetniki so njihove zahteve odklonili. Zato stavkajo dalje. Ta ogromen boj britanskih rudarjev pokazuje, da je boj s kapitalizmom težak in da more delavstvo računati z zmago le tedaj, ako je popolnoma strnjeno, solidarno, organizirano in pošteno.

Kulturni boj v Mehiki.

Stoletja je katoliška cerkev izžemala Mehiko. Sedanji predsednik republike Calles je pa cerkvenim magnatom napovedal odločen boj: proglasi je popolno ločitev cerkve od države, zaplenil je cerkvena veleposedstva in naslonjen na delavstvo je začel te sklepe z vso doslednostjo izvajati. Škofje so seveda pozabili na svetopisemski izrek: Vsaka oblast je od boga — in so se oblasti uprli. Toda oblast, oprta na ljudstvo, je zmagala in kakor kažejo zadnje vesti, je v Mehiki odbila ura reakcionarnemu cerkvenemu gospodstvu.

Ženski vestnik.

Sovjetska Rusija in omejitve porodov.

Odpravo kazenskih določb za umetno prekinjenje nosečnosti je izvedla sovjetska vlada že ob svojem početku. S tem se je hotelo rešiti tisoče žensk, ki so bile vsako leto žrtve tajne odprave plodu — v strahu pred kaznijo. Sovjetska zakonodaja je izhajala iz sledečega stališča: 1. Umetno prekinjenje nosečnosti odgovarja fizični in moralni tiski in se zato s kaznijo ne more odpraviti. 2. To operacijo je treba izvesti tako, da ne škoduje zdravju. 3. Umetno odpravo plodu je treba odstraniti na ta način, da se ponči ljudstvo o tehničnih sredstvih za zavarovanje pred spočetjem.

Najprej je torej hotela oblast spodrinuti tajno odpravo plodu z legalnim. Zdravnikom se je zabičilo, da smejo vršiti te operacije le v javnih bolnicah. Toda kmalu so bile radi tega bolnice prenapolnjene in tajni mazači so zopet prišli deloma na svoj račun. Zato so oblasti to določbo detajlirale in deloma omilile.

Da je to vprašanje v Rusiji tolikega pomena, izhaja iz tega, ker priprosto rusko ljudstvo še ni poučeno o zavarovalnih sredstvih pred spočetjem tako, kot je n. pr. v Franciji, Nemčiji in drugod.

Sicer pa igra vprašanje umetnega prekinjenja nosečnosti tudi drugod precejšnjo vlogo. Naš zakon kaznuje najstrožje to prekinjenje. Tudi zakon (§ 144) v avstrijski republiki določa strogo kaznen. Avstrijski socialisti, zlasti pa socialistično ženstvo, se že dolgo bori za odpravo § 144.

Higijena in žensko delo.

Švica je bila prva država, ki je od leta 1877 naprej zakonito ščitila delovne ženske pri porodu. Dva tedna pred porodom, šest tednov po porodu imajo dopust in dobivajo plačo, kakor če bi delale. Francija je uredila žensko delo z zakonom iz leta 1892 glede zaposlenosti žensk v industrijskih obratih z zakonom iz leta 1900, glede dela žensk v trgovinah in točilnicah in z zakonom iz leta 1909 glede prepovedi ženskega in otroškega dela v gotovih obratih. V Rusiji je pred preobratom tovarniški zakon iz leta 1886 sicer prepovedal nočno žensko delo od devetih zvečer do petih zjutraj, a ni dosti učinkoval, ker so ga omejevale posebne določbe. Leta 1911 je bilo na Ruskem 640.000 tovarniških delavk. Resnih socialnopolitičnih zakonov stara Rusija ni poznala.

V mednarodnem dogovoru iz leta 1906 se je večina kulturnih držav sporazumela glede prepovedi ženskega nočnega dela. Za razbremenitev delovnih žensk so ustanovili otroške vrtce in otroška zavetišča. Tako zavetišče je imela Francija že leta 1844, ustanovljeno je bilo v Parizu na pobudo politika Marbeauja. Leta 1912 je nastal v Londonu prvi otroški vrtec po nemškem vzorcu in so se Angleži oprijeli celo nemške besede »Kindergarten«. V Liverpoolu je danes največja oskrbovalnica za matere in dojenčke na vsem svetu. Pred 80. leti je bilo pomanjkanje socialne zaščite delavk na Angleškem zelo občutno, uradno poročilo o položaju angleških modnih delavk leta 1842 se glasi: »Med sezijo, ki traja približno štiri mesece v letu, je število delovnih ur celo v najboljših podjetjih 15, in če pridejo nujni posli, 18. V večini trgovin delajo v tem času brez določene časovne mere, zelo pogosto 18 do 22 ur, večkrat skozi vso noč. V posameznih slučajih ženske skozi devet dni niso odložile obleke. V Manhestru je umrlo leta 1840 57 odstotkov otrok takih mater že pred četrtim letom, med njimi dve tretjini kot dojenčki. Večkrat so rabili opijevne preparate, da so bili taki slaborasli otroci mirni. Na Francoskem obstoje od leta 1890 naprej materinske blagajne.

»Zakon o zaščiti delavcev« naj bi ščitil tudi delavko v Jugoslaviji pred prevelikim izkoriščanjem. Toda žal je ta zakon le na papirju. Delavke in delavci se bodo morali združeno boriti, da se začno izvajati zaščitne odredbe za žene, ker od blagostanja naših proletark zavisi prospek vsega proletariata.

Sodrug, kolikor Ti je mar zedinjenje proletariata v močno silo, boš dokazal s tem, če postaneš naročnik „Dela“ in ako si proti, pa z vrnitvijo lista. — Položnica je priložena. Odloči!

Gospodarski pregled

Davki, takse, trošarina.

»Mi plačamo davek od vsake stvari, ki jo vzamemo v usta, s katero pokrijemo svoje telo, katero obujemo, ki jo pogledamo, slišimo, primemo, poduhamo, ki nam daje luč; od vsake stvari, ki je na zemlji, pod zemljo ali v vodi, od vsega, kar v naši državi ustvarimo ali kar iz inozemstva uvažamo, od vsake surovine, in od vsakega izdelka; od vsega, kar veča apetit in kar služi zdravljenju, od obleke sodnikov in vrvi obešenčev, od soli siromaka in začimbe bogatašev, od mrtvaške krste in otročjih plen, v postelji in pri mlzi, leže in stojé, mi vedno plačujemo davek. Dijak v šoli se igra z obdavčenimi igračkami, fant vodi obdavčenega konja za obdavčeno uздо po obdavčeni cesti. In v bolniški postelji vzamemo zdravilo, za katero smo plačali 7 odstotkov davka, v žlički, od katere smo plačali 15 odstotkov davka, se vlečemo zopet v posteljo, od katere smo plačali 22 odstotkov davka, in končno izdihnemo dušo v naročju sanitetnega človeka, ki je plačal 100 funtov za koncesijo, da

nas lahko pokoplje. Naše vrline se vsekaj v spomin v obdavčen marmor in končno se vračamo k svojim prednikom, kjer vendar ne bomo več obdavčeni.

Tako je svoj čas opisal Sidney Smith angleške davčne razmere. Mi smo staro Anglijo že prekosili, ker mi delamo tudi za plačo, ki je obdavčena s 3.3 odst. davkom na ročno delo. A kaj nam nudi država za vse to?

Druga skupščina DZ.

V nedeljo, dne 22. avgusta se je vršila druga redna skupščina Delavske zbornice za Slovenijo. Glavni predmet razprav je tvorilo poročilo o dosedanjem delovanju Delavske zbornice, ki je v najtežjih časih, v najhujšem divjanju socialne reakcije bila vedno na svojem mestu. Že iz pismenega poročila, katerega so prejele vse strokovne organizacije, je razvidno, s kakšnimi ogromnimi težavami se je morala boriti Delavska zbornica in kako je rešila svojo nalogo.

Sejo je otvoril predsednik s. Čobal, ki je v svojem poročilu podal splošno sliko stanja in delovanja D. Z. Podrobno in zanimivo poročilo je podal zbornični tajnik s. Uratnik.

Podčrtal je glavne socialne naloge, katere rešuje zbornica kot na primer brezposelnost, izseljevanje rudarjev itd. Grajal je v ostrih besedah reakcionarno postopanje vlade, ki je danes edina država, katere še ni podpisala nobene mednarodne konvencije. Vlada pobira prispevke za brezposelne in je nabrala milijonski fond, ne daje pa absolutno nobenih podpor brezposelnim. Morala je Del. zbornica iz svojih pičilih sredstev nakazati 300.000 Din za brezposelne, kar je v primeri z velikimi potrebami le kaplja v morje. Ravnotako zanemarljiva je vlada druga važna socialna vprašanja — zavarovanje za slučaj starosti. Ta zakon je bil že sprejet v nar. skupščini in potrjen ter bi moral stopiti v veljavo s 1. jul. 1925 leta. Na intervencijo industrijske zbornice pa je minister za socialno politiko ta zakon odgodil in kot izgleda za dolgo vrsto let. Vsled tega se je naša zbornica sama lotila tega vprašanja, ustanovila je odsek, ki naj skuša najti vsaj začasno nadomestilo temu zavarovanju z ustvaritvijo delavskih pomožnih blagajn. V zbornici se je ustanovil kulturno - prosvetni odsek, ki ima namen preskrbeti vsa delavska kulturna društva, registrirana v Del. zbornici z materialom: predavanja, šole, kurzi, skioptične slike, ustanavljanje knjižnic in čitalnic, prireditve itd. Odsek že deluje in ima svoje prostore v Gradšču štev. 10.

Iz nadaljnjega tajnikovega poročila je razvidno, da je Del. zbornica posredovala v neštetihih mezdih in drugih sporih z uspehom.

Blagajniško poročilo je podal s. Čelešnik, ki je pojasnil, da je minister za soc. politiko odlašal z odobritvijo proračuna, do pred kratkim kar je zelo otežkočalo pravilno delovanje Del. zbornice. Obenem pa je bil črtan proračun za 500.000 Din in znižan prispevek za Del. zbornico od 0.5 na 0.3. Na predlog finančne kontrole je bilo poročilo vzeto na znanje in upravnemu odboru podeljen absolutorij. Proti sta glasovala Leskovšek in Pevec (Bernot).

S. Sedej je ostro grajal postopanje ministra za soc. politiko, ki daje odredbe ne, da bi se preje posvetoval z zbornico, kot je to predpisano v § 62. zak. o zaščiti delavcev. Predlaga protest proti takemu postopanju, ki krši avtonomne pravice Delav. zbornice. Predlog je bil sprejet enoglasno. Glasovala nista le Leskovšek in Pevec in s tem dokazala absolutno nerazumevanje za resno delo zbornice. Sploh sta cel čas igrala ulogo hudih opozicijonalcev, vendar brez vsakega utemeljenega vzroka in prave smeri in sta bolj služila zbornici v zabavo in smeh.

Na to so sledila poročila o kulturnem odseku zbornice in o Del. pomožnih blagajnah.

Na to je klub Združenih strok. organizacij stavil več predlogov. S. Makuc je govoril o stanovanjski zaščiti, s. Bučan o reorganizaciji obrtnih so-

dišč, s. Golmajer o sodišču za delavske zavarovance. S. Ošlak je stavil tozadevni predlog o davku na ročno delo in o nepravilnem odmerjanju davka ženam, vajencem in mladoletnim vajencem in mladoletnim delavcem. O bratovskih skladnicah, o njihovem poslovanju in finančnem položaju, ter o pravilniku sta govorila ss. Ravnik in Krušič. Vsi tozadevni predlogi so bili soglasno sprejeti.

Protí koncu se je vnela živahna debata med našimi predstavniki in krščanskimi socialisti glede študijskih potovanj v inozemstvo.

Predlog o takojšnjem razpisu volitev v OUZD je bil soglasno sprejet.

Po šesturnem zasedanju je s. Čobal zaključil drugo redno plenarno sejo Del. zbornice. Ta seja je pokazala popolno delazmožnost Del. zbornice, ker se večina zaveda težkega položaja in ogromnega dela, ki jo čaka.

Poštne položnice smo priložili, da nakažete naročnino. Kdor pa lista ne misli naročiti, naj ga vrne. Tisti ki so naročnino že plačali, naj priloženo položnico porabijo za novega naročnika.

Kulturno prosvetni odsek Del. zbornice

Je otvoril svoje novourejene lokale v Ljubljani, Gradšču 2 (prej bolniška blagajna). V kratkem času začne posloovati knjižnica in čitalnica, kjer bodo na razpolago najraznovrstnejši časopisi in revije. 15. septembra se otvori dramatična šola. Odsek bo nadalje priredil tečaj za knjižvodstvo in korespondenco, zdravniške tečaje, predavanja s skioptičnimi slikami itd.

Strokovna komisija bo otvorila strokovno šolo. »Svoboda« pripravlja politično šolo. Izobraževalno delo bo torej letos tako bujno kot še nikdar. Delavci, v izobrazbi je zavednost, a v zavednosti je moč.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Na splošen pritisk delavstva smo izdali list, da pospešimo politično zedinjenje delavstva. Čim se uresniči zedinjenje, smo pripravljeni spojit svoj list z listom delavske skupine, ki se bo zedinila. — Danes poziva 14dnevno glasilo delavce na zedinjenje; združeni delavci pa gotovo ne bomo izdajali več 14dnevnik, temveč dnevnik! Vsi hočemo dnevnik! Združimo se torej!

Uredništvo »Dela«.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Pričakujemo, da se nam vse položnice, priložene današnji prvi številki, vrnejo izpolnjene z naročnino. To bo najlepši in pravi dokaz, da je delavstvo in Vi vsi, ki ste prejeli to številko »Dela«, za zedinjenje. To bo dokaz, da hočete Vi vsi, da bo proletarijat močan in združen v boju proti kapitalizmu. Dajte brati »Delo« tudi drugim. Pridobivajte naročnike! Vaš je list, Vi ga razširjajte!

Vsi dopisi, naročila naj se pošiljajo na naslov: HABE ANTON, LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 15. Uprava.

Del. pevsko društvo „CANKAR“

ima svojo prvo

VINSKO TRGATEV

v nedeljo, dne 5. septembra t. l. (če bo slabo vreme pa 8. septembra.) Vstopnina 5 Din v predprodaji, na trgatvi 10 Din.

Ljubitelji petja in prijatelji našega društva pridite k nam ta dan. Spored je bogat in zabaven. ODBOR.

RUDARSKI DOM V TRBOVLJAH.

toči zopet pristna dolenska vina po najnižjih cenah. Na razpolago so razna vrsta dalmatinskih vin. Dobe se tudi mrzla jedila.

Postrežba točna in solidna. Za obilen obisk se priporoča načelstvo.